

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร. อิศสระ นิตินันท์ประกาศ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓๔-๕๓/๒๕๕๓

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ศาลแขวงตลิ่งชันและศาลแพ่งธนบุรีส่งคำร้องของกลุ่มความซึ่งโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕

ศาลแขวงตลิ่งชันและศาลแพ่งธนบุรีได้ส่งคำร้องของกลุ่มความในคดีต่างๆ ซึ่งโต้แย้งว่า มาตรา ๒๖๖ (๓) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีในชั้นบังคับคดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ มายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

ศาลแขวงตลิ่งชัน ส่งคำร้องของจำเลยในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๖๖๘/๒๕๕๐ ระหว่าง นายประจวบ เจริญเฟื่องฟู โจทก์ นายสาธิต นครินทร์สาคร จำเลย มาเพื่อพิจารณาวินิจฉัย (หนังสือ นำส่งที่ ยธ. ๐๒๐๐.๑๒๑/๑๑๕ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๓)

ศาลแพ่งธนบุรี ส่งคำร้องของจำเลยในคดีต่างๆ รวม ๑๕ คดี มาเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้
(๑) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๑๖๑/๒๕๓๖ ระหว่างนางเดือนใจ ตรีวิเชียร โจทก์ นางทองหล่อ กุลละวณิชย์ จำเลยที่ ๑ นายนิมิตร กุลละวณิชย์ จำเลยที่ ๒ (หนังสือ นำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๐๐๒๑๕ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๓)

(๒) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๕๑๓๔/๒๕๓๘ ระหว่างนางสุภาภรณ์ คณิงเหตุ โจทก์ นางทองหล่อ กุลละวณิชย์ จำเลยที่ ๑ นายนิมิตร กุลละวณิชย์ จำเลยที่ ๒ (หนังสือ นำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๐๐๑๕๐ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๓)

(๓) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๒๗๖๕/๒๕๓๕ ระหว่างนายณรงค์ชัย ตระกูลสุขสันต์ โจทก์ นายสาธิต นครินทร์สาคร จำเลย (หนังสือ นำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๐๐๑๘๐ ลงวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๓)

(๔) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๒๕๐/๒๕๓๕ ระหว่างนางเดือนใจ ตรีวิเชียร โจทก์ นางสุน ไตรเลิศ จำเลย (หนังสือ นำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๐๐๑๘๘ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๓)

(๕) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๖๑๒/๒๕๓๕ ระหว่างนายชัชชัย คณิงเหตุ โจทก์ นายสมเจตต์ แสงคุ้มภัย จำเลย (หนังสือ นำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๐๐๒๑๗ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๓)

(๖) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๓๕๕๕/๒๕๓๕ ระหว่างนายวันชัย วัชรมงคล โจทก์ นายบรรจง ศรีกาหลง จำเลย (หนังสือนำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๐๐๑๘๕ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๓)

(๗) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๗๔/๒๕๕๐ ระหว่างนายนาค ธนาพงษ์ธรรม โจทก์ นางสุน ไตรเลิศ จำเลย (หนังสือนำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๐๐๒๑๘ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๓)

(๘) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๗๖๗/๒๕๕๐ ระหว่างนางพรทิพย์ พิมลรัตน์ โจทก์ นางบุญช่วย กิมยา จำเลยที่ ๑ นายสาธิต นกรินทร์สาคร จำเลยที่ ๒ (หนังสือนำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๓๕๓๐ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๓)

(๙) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๗๘๐/๒๕๕๐ ระหว่างนายนาค ธนาพงษ์ธรรม โจทก์ นางบุญช่วย กิมยา จำเลยที่ ๑ นายสาธิต นกรินทร์สาคร จำเลยที่ ๒ (หนังสือนำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๐๐๑๗๘ ลงวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๓)

(๑๐) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๘๗๐/๒๕๕๐ ระหว่างนางสุวารี ประดับทอง โจทก์ นางวิมล แก่นแก้ว จำเลย (หนังสือนำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๐๐๑๘๔ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๓)

(๑๑) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๗๖๘๘/๒๕๕๐ ระหว่างนายวันชัย วัชรมงคล โจทก์ นางวิมล แก่นแก้ว จำเลย (หนังสือนำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๐๐๑๘๕ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๓)

(๑๒) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๘๒๑๖/๒๕๕๐ ระหว่างนายนาค ธนาพงษ์ธรรม โจทก์ นางวิมล แก่นแก้ว จำเลย (หนังสือนำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๐๐๑๘๖ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๓)

(๑๓) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๑๐๖๓/๒๕๕๑ ระหว่างนางชูศรี วัดียัม โจทก์ นายบรรจง ศรีกาหลง จำเลย (หนังสือนำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๐๐๒๒๐ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๓)

(๑๔) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๑๕๕๕/๒๕๕๑ ระหว่างนายชัชชัย คณิงเหตุ โจทก์ นางสุน ไตรเลิศ จำเลย (หนังสือนำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๐๐๑๘๑ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๓)

(๑๕) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๑๘๑๑/๒๕๕๑ ระหว่างนางมาลี พิทักษ์เสนห์ โจทก์ นายบรรจง ศรีกาหลง จำเลย (หนังสือนำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๐๐๑๘๒ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๓)

(๑๖) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๕๐๑/๒๕๕๒ ระหว่างนายนาค ธนาพงษ์ธรรม โจทก์ นางวันดี ชะเอมเทศ จำเลย (หนังสือนำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๐๐๑๕๒ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๓)

(๑๗) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๑๔๓๔/๒๕๕๒ ระหว่างนางเดือนใจ ตรีวิเชียร โจทก์ นายพงษ์ชาย พรชื่น จำเลยที่ ๑ นายสมปอง คำหอมริน จำเลยที่ ๒ (หนังสือนำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๕๑๖ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๓)

(๑๘) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๓๗๘๘/๒๕๕๒ ระหว่างนายวันชัย วัชรเมงคผล โจทก์ นายมานพ ไตรมนตรี จำเลย (หนังสือนำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๐๐๑๘๗ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๓)

(๑๙) คดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๔๘๓๘/๒๕๕๒ ระหว่างนายวันชัย วัชรเมงคผล โจทก์ นายหนูจันทร์ แก้วเกิน จำเลย (หนังสือนำส่งที่ ยธ. ๐๒๑๑/๐๐๑๕๑ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๓)

คำร้องของจำเลยในคดีดังกล่าวทั้ง ๒๐ คดี มีข้อเท็จจริงว่า ผู้ร้องทุกคนเป็นพนักงานของ โรงงานสุราบางยี่ขัน บริษัท สุรามหาราชภรต์ จำกัด ซึ่งถูกฟ้องให้ชำระหนี้แก่โจทก์ และศาลได้พิพากษา ให้จำเลยชำระหนี้ คดีถึงที่สุด และได้มีการบังคับคดีตามคำพิพากษา โดยหักเงินเดือน เงินบำเหน็จ และเงินโบนัสของผู้ร้องตามคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว ต่อมา ผู้ถูกร้องถูกเลิกจ้างโดยได้รับ เงินค่าชดเชยจากนายจ้าง เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงมีคำสั่งอายัดเงินดังกล่าว ผู้ร้องทั้งหลายจึงยื่นคำร้อง ต่อศาลขอให้กำหนดจำนวนเงินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะอายัดตามสิทธิเรียกร้องใหม่ กับได้โต้แย้งว่า ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ซึ่งกำหนดให้เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ ค่าชดเชย เงินสงเคราะห์หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของพนักงาน ลูกจ้าง หรือ คนงาน นอกจากที่กล่าวในมาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๒) ที่นายจ้างจ่ายให้แก่บุคคลเหล่านั้นมิให้อยู่ ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี แต่ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีที่จะกำหนดได้ ตามที่เห็นสมควรนั้น ผู้ร้องเห็นว่า การใช้ดุลพินิจของศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีต้องอยู่ภายใต้ หลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๒) กำหนดให้เงินในลักษณะเดียวกันกับเงินตามมาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ที่ข้าราชการ และลูกจ้างของรัฐบาลได้รับไม่ต้องอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี โดยมีได้บัญญัติให้เป็นดุลพินิจ ของศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ที่ให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจกำหนดจำนวนเงินดังกล่าว จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่าคำร้องของจำเลยในคดีดังกล่าวทั้ง ๒๐ คดี มีประเด็น ข้อกฎหมายที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยอย่างเดียวกัน จึงให้รวมการพิจารณาคำร้องทั้งหลาย เหล่านั้นเข้าด้วยกัน

ในเบื้องต้น จะพิจารณาว่าศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัยได้หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็น เช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย”

พิจารณาแล้ว เห็นว่ากรณีตามคำร้องของจำเลยในคดีดังกล่าวทั้ง ๒๐ คดี เป็นกรณีที่ศาลแขวง ดลิ่งชันและศาลแพ่งธนบุรีจะใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) บังคับแก่คดีในชั้นบังคับคดี และจำเลยโต้แย้งว่า บทบัญญัตินี้ดังกล่าวต้องด้วยมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ศาลที่รับคำร้องดังกล่าวไว้จึงต้องส่ง ความเห็นของจำเลยต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยในเบื้องต้นว่า ศาลรัฐธรรมนูญต้องรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัยตาม มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง

จะได้วินิจฉัยประเด็นตามคำร้องของผู้ร้องซึ่งมีว่า มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ของ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติไว้ ดังนี้

“ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น สิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ต่อไปนี้ ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

(๑) เบี้ยเลี้ยงชีพซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ และเงินรายได้เป็นคราวๆ อันบุคคลภายนอก ได้ยกให้เพื่อเลี้ยงชีพเป็นจำนวนตามที่ศาลเห็นสมควร

(๒) เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ บำเหน็จ และเบี้ยหวัดของข้าราชการ หรือลูกจ้างของรัฐบาล และเงินสงเคราะห์ หรือบำนาญที่รัฐบาลได้จ่ายให้แก่คู่สมรสหรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น

(๓) เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ ค่าชดเชย เงินสงเคราะห์ หรือเงินรายได้อื่นในลักษณะเดียวกัน ของพนักงาน ลูกจ้าง หรือคนงาน นอกจากที่กล่าวไว้ใน (๒) ที่นายจ้างจ่ายให้แก่บุคคลเหล่านั้น หรือ คู่สมรส หรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้นเป็นจำนวนตามที่ศาลเห็นสมควร

(๔) เงินฌาปนกิจสงเคราะห์ที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้รับอันเนื่องมาแต่ความตายของ บุคคลอื่น เป็นจำนวนตามที่จำเป็นในการดำเนินกิจการฌาปนกิจศพตามฐานะของผู้ตายที่ศาลเห็นสมควร”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติไว้ ดังนี้

“บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

ผู้ร้องเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๒) กำหนดให้เงินในลักษณะเดียวกันกับเงินตามมาตรา ๒๘๖ (๓) ที่ข้าราชการและลูกจ้างของรัฐบาลได้รับไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดี โดยไม่มีบทบัญญัติให้เป็นดุลพินิจของศาล แต่มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจกำหนดจำนวนเงินดังกล่าวอันเป็นการขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๒๘๖ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่ได้นำมากล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า วรรคหนึ่ง (๒) ของมาตราดังกล่าวกำหนดว่า สิทธิเรียกร้องเป็นเงินประเภทต่างๆ ที่ระบุไว้ในอนุมาตรานี้ของข้าราชการ หรือลูกจ้างของรัฐบาล คู่สมรส หรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น ซึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดีแต่มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ของประมวลกฎหมายดังกล่าวกำหนดว่า สิทธิเรียกร้องเป็นเงินประเภทต่างๆ ที่ระบุไว้ในอนุมาตรานี้ของพนักงาน ลูกจ้าง หรือคนงาน นอกจากที่กล่าวใน (๒) ซึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดีตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร

พิจารณาแล้ว การที่มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) กำหนดให้สิทธิเรียกร้องเป็นเงินของบุคคลต่างๆ ตามอนุมาตรานี้ไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดี เป็นจำนวนตามที่ศาลเห็นสมควร เป็นเหตุให้บุคคลตาม (๒) และบุคคลตาม (๓) ไม่เสมอกันในกฎหมายและไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง อีกทั้งยังเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องฐานะของบุคคลและฐานะทางสังคม อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ๙ มาตรา ๓๐ วรรคสาม

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ข้อความในมาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่ว่า “เป็นจำนวนตามที่ศาลเห็นสมควร” เป็นข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม*

ศาสตราจารย์ ดร. อิศระ นิตินันท์ประกาศ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

*หลักการว่าด้วยความเสมอภาคกันเบื้องหน้ากฎหมาย (Equality before the law) ซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆ มีที่มาจากปรัชญาทางการเมือง ซึ่งเกิดขึ้นในคริสตศตวรรษที่ ๑๘ ในประเทศตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในทวีปยุโรป ดังจะเห็นได้ว่า ภายหลังจากปฏิวัติปี ค.ศ. 1789 ประเทศฝรั่งเศสได้ประกาศปฏิญญาสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 (La declaration des droits de l'homme et du citoyen 1789)

ปฏิญญาดังกล่าวได้บัญญัติไว้ในมาตราที่หนึ่ง ดังนี้

“Les hommes naissent et demeurent libres et égaux en droits. Les distinctions sociales ne peuvent être fondées que sur l'utilité commune.”

บทบัญญัติดังกล่าวถอดความเป็นภาษาไทยได้ ดังนี้

“บุคคลทั้งหลายเกิดมาและดำรงอยู่อย่างเสรีและมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติต่อบุคคลจะมีขึ้นได้ก็แต่บนพื้นฐานของประโยชน์ร่วมกันของพลเมือง”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒ ว่า

“ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้ บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย” รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ประกาศใช้ในภายหลังทุกฉบับได้รับรองหลักการดังกล่าว โดยที่หลักการว่าด้วยความเสมอภาคกันในกฎหมายของบุคคลที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีที่มาจากปฏิญญาสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 ของฝรั่งเศส ดังนั้น เพื่อความเข้าใจอันดีในความหมายของหลักการดังกล่าว จึงขอนำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส (Le conseil constitutionnel) ซึ่งบังคับใช้หลักการว่าด้วยความเสมอภาคกันเบื้องหน้ากฎหมาย (L'égalité devant la loi) มากล่าวในที่นี้เพื่อประกอบคำวินิจฉัยของผู้ทำคำวินิจฉัยนี้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสดังกล่าว คือคำวินิจฉัย ลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๑๙๗๔ ซึ่งวินิจฉัยเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติมาตรา ๖๒ ของรัฐธรรมนูญการคลังประจำปี ค.ศ. 1974 (La loi de finances Pour Lanée 1974) ซึ่งเป็นกฎหมายที่เทียบได้กับพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีของไทย

ความเป็นมาโดยสรุปของเรื่องนี้มีว่า ในประเทศฝรั่งเศส กฎเกณฑ์ของกฎหมายที่ใช้บังคับแก่ภาษีเงินได้ (L'impôt sur le revenu) ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายทั่วไปว่าด้วยภาษี (Le code général des impôts) ประมวลกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดระบบภาษีเงินได้โดยมีหลักการว่า การกำหนดฐานภาษีเงินได้ของบุคคลนั้น เป็นหน้าที่ของผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ ซึ่งจะต้องแสดงฐานภาษีและรายการเสียภาษีเงินได้ต่อเจ้าหน้าที่ภาษี (le fisc) ดังนั้น จึงมีข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่า รายการภาษีเงินได้ที่แสดงต่อเจ้าหน้าที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม หากผู้ตรวจการ (inspecteur) ตรวจพบว่า การประเมินภาษีเงินได้ของบุคคลใดไม่ถูกต้อง เจ้าหน้าที่ภาษีจะกำหนดฐานภาษีที่เห็นว่าถูกต้องได้ (La taxation d' office) ในกรณีเช่นว่านี้ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีย่อมมีสิทธิโต้แย้งการกำหนดฐานภาษีดังกล่าวได้ และเจ้าหน้าที่ภาษีจะต้องเป็นฝ่ายนำคดีขึ้นสู่ศาลปกครอง ซึ่งเป็นศาลที่มีอำนาจหน้าที่ตัดสินข้อพิพาทเกี่ยวกับภาษีเงินได้ และในระหว่างที่ศาลยังไม่ได้ตัดสินคดี ผู้มีหน้าที่เสียภาษีย่อมจะรอการชำระภาษีในส่วนที่เป็นปัญหาไว้ก่อนได้จนกว่าศาลจะพิพากษา ระบบภาษีเงินได้ดังกล่าวข้างต้นเป็นไปตามมาตรา ๑๕๐ ของประมวลกฎหมายทั่วไปว่าด้วยภาษี

ในปี ค.ศ. 1970 ระหว่างที่รัฐสภากำลังพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญการคลังประจำปี ๑๙๗๑ (ซึ่งเทียบได้กับพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีของไทย) รัฐบาลได้ยื่นคำแปรญัตติเพิ่มบทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้อีกมาตราหนึ่งเป็นมาตรา ๖๒ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐ ของประมวลกฎหมายทั่วไปว่าด้วยภาษี แต่ไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา คำแปรญัตติดังกล่าวจึงตกไป

ต่อมา ในระหว่างการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญการคลัง ประจำปี ค.ศ. 1974 คณะกรรมาธิการร่วมของรัฐสภา (La commission mixte parlementaire) ได้เพิ่มเติมบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวขึ้นอีกมาตราหนึ่งเป็นมาตรา ๖๒ ซึ่งเป็นมาตราสุดท้าย โดยใช้ร่างเดิมของรัฐบาลที่เสนอต่อรัฐสภาในปี ๑๙๗๐ ซึ่งมีข้อความดังนี้

“ผู้มีหน้าที่เสียภาษีซึ่งอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๐ ประมวลกฎหมายทั่วไปว่าด้วยภาษีอาจได้รับการปลดเปลื้องภาระภาษีที่กำหนดให้จ่าย ถ้าหากพิสูจน์ในศาลได้ว่าไม่มีเหตุการณ์ที่ทำให้สันนิษฐานได้ว่า บุคคลนั้นมีทรัพย์สินที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือมีทรัพย์สินที่ปิดบังไว้หรือมีการกระทำที่จะหลบเลี่ยงการจ่ายภาษีตามปกติ ทั้งนี้ ฐานภาษีนั้นไม่สูงกว่า ๕๐% ของจำนวนสูงสุดของภาษีขั้นสุดท้าย (la dernière tranche) ที่ระบุในตารางภาษีเงินได้”

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความตอนท้ายของบทบัญญัตินี้มีความหมายว่า ระบบภาษีตามมาตรา ๑๕๐ ของประมวลกฎหมายทั่วไปว่าด้วยภาษีซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๖๒ ของรัฐธรรมนูญการคลัง ประจำปี ค.ศ. 1974 จะไม่ใช้บังคับแก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ซึ่งมีรายจ่ายประจำปีสูงกว่าปีละ ๒๗๖,๐๐๐ แฟรงก์ สำหรับผู้มีรายจ่ายประจำปีเกินจำนวนดังกล่าว จะอยู่ภายใต้ระบบเดิมที่เข้มงวดกว่า

รัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบร่างรัฐบัญญัติการคลัง ประจำปี ๑๙๗๔ ตามร่างที่คณะกรรมการร่วม ฯ เสนอ ต่อมาประธานวุฒิสภาได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่าความตอนท้ายของบทบัญญัติ มาตรา ๖๒ ที่ว่า “ถ้าฐานภาษีนั้นไม่สูงเกินกว่า ๕๐% ของจำนวนสูงสุดของภาษีขั้นสุดท้ายที่ระบุในตารางภาษีเงินได้” ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสพิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติสุดท้ายของมาตรา ๖๒ ของรัฐบัญญัติการคลัง ประจำปี ค.ศ. 1974 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๘๐ ของประมวลกฎหมายทั่วไปว่าด้วยภาษี (ข้อความที่ว่า ...ถ้าฐานภาษีไม่สูงเกินกว่า ๕๐% ของจำนวนภาษีขั้นสุดท้ายที่ระบุในตารางภาษีเงินได้) มุ่งประสงค์ต่อการเลือกปฏิบัติระหว่างพลเมือง ในส่วนที่เกี่ยวกับความเป็นไปได้ที่จะนำสืบในศาลเพื่อหักล้างการกำหนดฐานภาษีของตนโดยเจ้าหน้าที่ภาษี (La taxation d'office) ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา ๖๒ ของรัฐบัญญัติการคลังจึงทำความเสียหาย แก่หลักการว่าด้วยความเสมอกันเบื้องหน้ากฎหมายอันเป็นหลักการที่บัญญัติไว้ในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 ซึ่งได้รับการยืนยันเห็นชอบอีกครั้งหนึ่งอย่างเป็นพิธีการโดยคำปรารภ (Le préambule) ของรัฐธรรมนูญ

ด้วยเหตุนี้ ศาลรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสจึงวินิจฉัยว่า บทบัญญัติมาตรา ๖๒ ของรัฐบัญญัติการคลัง ประจำปี ค.ศ. 1974 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๘๐ ของประมวลกฎหมายทั่วไปว่าด้วยภาษี ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

(เอกสารอ้างอิง : Louis Favoreu et Loic philip, Les grandes décisions du Conseil constitutionnel, Sirey 1975)